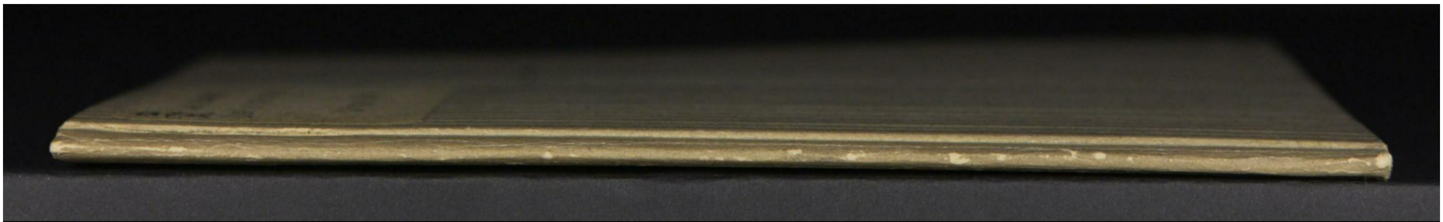
DAN. SENNERT
DISP. IX DE MUNDO

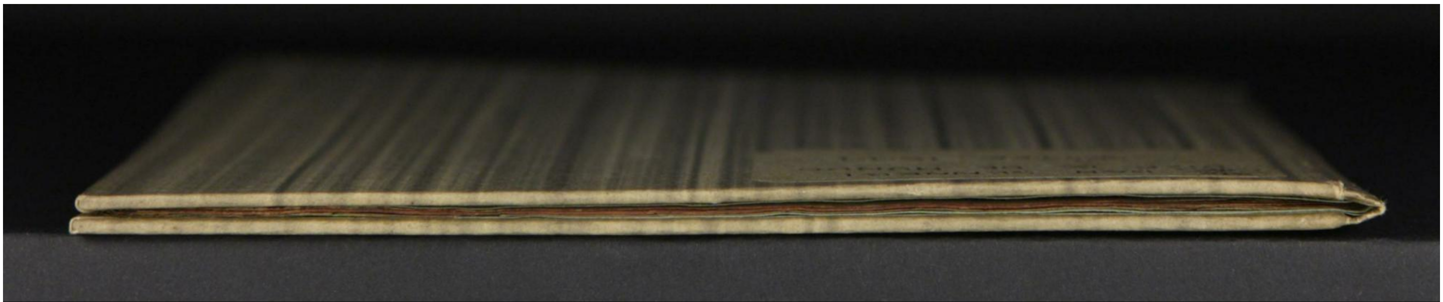
WITEB. 1599

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

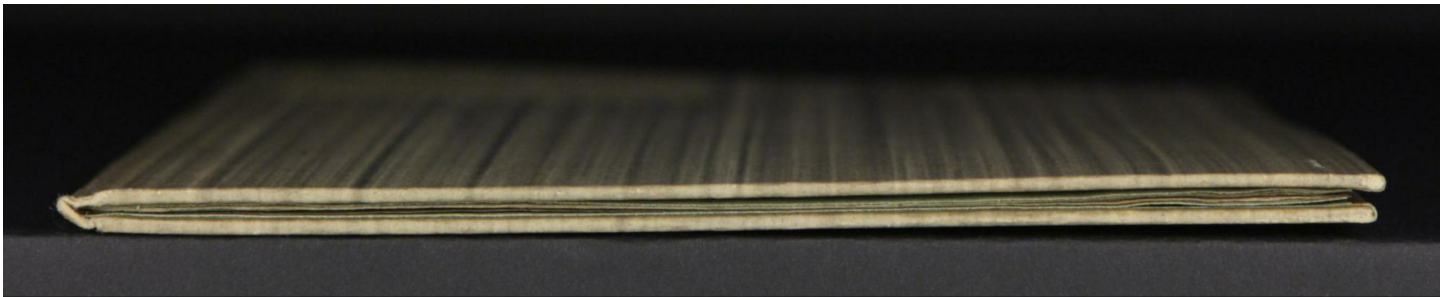

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

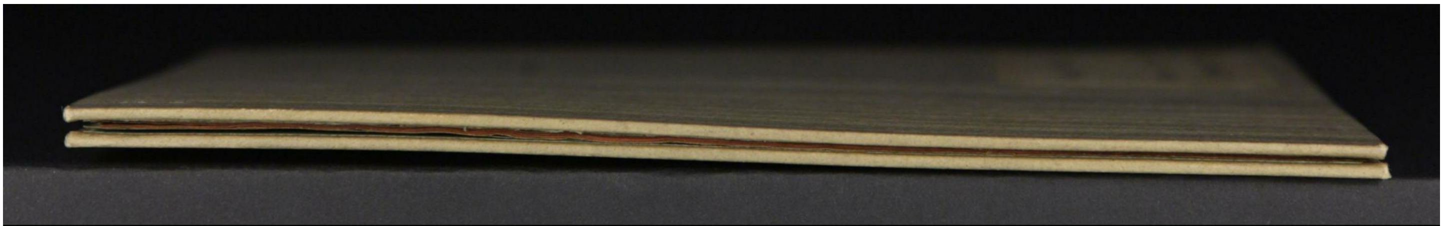
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

19-131
4°
(LN bis 197)

DA BOX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

CARL LUND

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

DISPVTATIO IX.

De

MVNDO,

Cujus poſitiones,

Divino favente Numine,

PRAESIDE

M. DANIELE SENNERTO, Vratiſlavienſi, Sileſio,

In celeberrima VVitebergenſium Academia, pro viribus propugnandas ſuſcipiet

IOANNES NICOLAUS HOLMIUS, Danus.

Ad diem 24. Octobris.

VVITEBERGAE,

Typis Simonis Gronenbergii,

Anno 1599.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

ANTIQVA NOBILITATIS PROSAPIA, VIRTVTE, AVTORItate, multarúmque rerum uſu præſtantiſsimo viro;

Dn. N*ICOLAO* Krabbe / *Domino de* Torſtedlund / *&c. Domino & Mecœnati ſuo eximio, omniq́ obſervantiæ ſtudio æternùm colendo:*

N E C N O N

REVERENDO, CLARISSIMO, DOctiſsimoq́; viro, Dn. M. I A C O B O I O A N N I H O L M I O , Diœceſeωs Alburgenſis Epiſcopo vigilantiſsimo, Domino Fautori & Avunculo ſuo plurimùm obſervando:

Philoſophicam hanc περὶ τοῦ κόσμου diſquiſitionem, debitæ obſervantiæ ac gratitudinis ergò,

Offert
&
Dedicat

I O A N N E S N I C O L A U S H O L M I U S,
Reſpondens.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

19.-131

DISPVTATIO IX.

DE MVNDO.

Reſpondente,

IOANNE HOLMIO, DANO.

Diſputatum hactenus à nobis eſt, de corpore naturali, quatenus genus eſt, varias ſub ſe ſpecies complectens, dictumq́; quæ ejus, ita in genere, ſine ulla ſpecierum conſideratione, accepti, ſint communia principia, communesq́; affectiones: accedendum jam ad ipſas corporis naturalis ſpecies. Harum autem omnium collectio & congeries cùm totum unum efficiat, quod Mundus appellatur; antequam de ulla corporis naturalis ſpecie, vel ulla Mundi parte agamus, de toto priùs dicendum, & quid Mundus ſit, ac quas habeat proprietates & affectiones, explicandum.

THESIS I.

ILlud, quod Græci κόσμον, ab abſoluta & perfecta elegantia atq; ornatu, dicunt; Latini Mundum, eadem de cauſſa, appellant. Quæ vox cùm quiddam abſolutum, perfectum, & multa ordine complectens ſignificet, multa etiam eo nomine inſigniũtur. Marſilius Fic. in lib. 3. ennead. 1. Plotini, duos ponit mundos, unum intelligibilem, divinam mentem, mundi hujus exemplar & ideam: alterum ſenſibilem, hunc ſcilicet ſenſibus manifeſtum, divini exemplaris imaginem.

II.

Duos hos Mundos alii iterum dividunt, pluresq; Mundos ponunt; Primò Archetypum, ſeu intelligibilem, qui eſt Mens divina, ſeu ipſe Deus, qui rerum omnium exempla & ideas in ſe continet: Secundò, Angelicum, quem Angelorum multitudo ordinata conſtituit: Tertiò, Elementarem, qui ex cœlo & ele-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

mentis componitur: Quartò, Magnum, qui res omnes creatas, tàm corporeas, quàm incorporeas continet: Quintò, Parvum, ſeu μικρόκοσμον, qui eſt Homo.

III.

Nobis hoc loco inprimis de illo agendum eſt, quí ex cœlo & terra, corporibusque in his contentis conſtat, & cui nomen Mundi præcipuè competit, & propter ordinem, qui in eo eſt, à Pythagora, ut placet Plutarcho l.2. de placit. Philoſoph. cap. 1. (etſi de hoc dubitare liceat, cùm vox hæc paſsim etiam in fragmentis Hermetis Triſmegiſti legatur) impoſitum. Vniverſum enim hoc verè κόσμον ſeu mundum, id eſt, ornatum, ordinatum, & pulcrum eſt.

IIII.

Vt verò Mundi variæ ſunt ſignificationes: ita variæ etiam ejus circumferuntur ſeu definitiones ſeu deſcriptiones, quas collegit Fr. Picol. l. de Mundo, cap.2. Omnium verò aptiſsimæ ſunt, & huic loco maximè conveniũt, quas habet Auctor libri de Mundo, cap.2. (An enim Ariſtotelis, vel Theophraſti, vel alterius ſit hic liber, controverſum eſt. De quo L. Vives in Auguſt. de civitate Dei l.4.2. Colleg. Conimbric. in procem. libr. Phyſic. Ariſt. q.5. art.4.) Prior hæc eſt: κόσμος μὲν οὖν ἐστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. altera: κόσμος λέγεται, ἡ τῶν ὅλων τάξίς τε καὶ διακόσμησις, ὑπο θεοῦ, καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. Quæ in unam non incommodè ita conjungi poſſe videntur: Mundus eſt ordinata ſeries corporum naturalium, quæ à Deo eſt, & per Deum conſervatur.

V.

Mundi itaq; *Materia* ſunt corpora naturalia univerſa, non ſolùm ſimplicia; ſed etiam mixta: non ſolùm inanima; ſed etiam animata: imò in univerſum, τὸ φυσικὸν σῶμα, καὶ αἰσθητὸν, ut Ariſtoteles ait 1. de cœlo, cap 9. t.98. Componiturq; Mundus ex cœlo, quatuor elementis, corporibus mixtis, inanimis & animatis, metallis, foſsilibus, plantis, animalibus.

VI.

Quæ verò ſit *Forma Mundi*, non adeò planum eſt, ſuntq; hac de re plures ſententiæ. Alii enim Formam Mundi Deum eſſe aſſerunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

ſerunt, alii Animam toti univerſo communem; alii cœlum; alii Figuram ejus; alii ordinem. Inter has tamen opiniones duæ jam celebriores ſunt; una, quæ Animam quandam Mundo pro forma attribuit: altera, quæ ordinem mundi formam eſſe ſtatuit.

VII.

Mundum animatum eſſe, ſat antiqua, multisq; viris clariſſimis approbata eſt opinio. Fovit eam Hermes Triſmegiſtus: ita enim in libro, cui titulus: νοῦς πρὸς ἑρμῆν: πάντα πλήρη ψυχῆς. Omnia ſunt plena anima. Et in libro de intellectione & ſenſu, ἄισθησιν ἰδίαν, καὶ νόησιν, id eſt, ſenſum proprium & intelligentiam mundo tribuit. Idem ſtatuit Pythagoras, Plato, ejusq; ſectatores, qui ſæpe Mundum animal appellant, eiq; communẽ animã aſſignant, quæ ubique per terram & aquã ſpiritalia ac vivifica ſemina in ſe contineat, & quæ per ſe gignat, ubicunq; ſemina corporalia deſunt, ſemina rurſus derelicta ab animantibus foveat, atque ex putrido vinaceo ſemine variam, ordinatam, pretioſamq; generet vitem, & quæ, ubicunque generans deeſt, ſolæq; apparent Qualitates accidentales generationem efficere, vicem genetricis ſubſtantiæ gerat, ut Marſil. Ficin. pluribus docet l: 4. Theolog. Platon. cap. 1.

VIII.

Sed non arridet Peripateticis hæc ſententia. Cùm enim nulla evidens ratio id perſuadeat, neque aliqua cogat neceſſitas; nec formam informantem ſubſtantialem, nec animam unam communem mundo attribuunt, atque entia temerè multiplicanda non eſſe, cenſent. Nam nulla conſpicuè in toto mundo apparet actio, quæ proficiſcatur à peculiari aliqua totius mundi Anima: ſed omnes operationes peculiaribus & diſtinctis formis debentur. Quapropter cùm omnes mundi partes peculiares formas habeãt, forma aliqua communis, eas connectens, non requiritur; cùm ſine ea ſingulæ formæ ſuas operationes exſequi poſſint.

IX.

Præterea ſi una eſſet Forma Mundum informans, reliquæ Formæ vel illius partes eſſent, vel ab illa informarentur; quorum utrumque abſurdum. Partes eſſe non poſſunt. Formæ enim omnes univocæ non ſunt, & pluſquam genere differunt, nec que-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

unt unum totum conſtituere. Et eadem numero Forma res numero diſtinctas, quales ſunt naturales, conſtituere non poteſt. Cùm enim forma, ut dat eſſe, ſic etiam det unitatem: omnes res naturales potiùs unum, quàm plura eſſent dicenda. Formas verò reliquas ab hoc informari multis modis etiam abſurdum eſt. Nec eſt, ut quis credat, Animam hanc mundi reliquis formis ſupervenire, eodem modo, quo formæ miſti forma viventis ſupervenit. Hoc enim ſi eſſet, præſtantior & perfectior reliquis formis omnibus eſſe deberet: quod tamen Platonici non concedent. Anima enim mũdi plures facultates & præſtantiores non includit, quàm omnium corporum naturalium formæ & animæ.

X.

Quapropter Peripatetici Mundum unum eſſe unione formæ informantis negant, ipſiq́; tantùm unitatem ordinis eorum, quæ ab uno ducta principio, in eundem unum, tanquam in finem proprium deducta, conveniunt: & inter ſe, & in illo. Propterea quòd ab uno, & ad unum omnia, ut ait I. C. Scalig. exerc. 6. ſ. 2. Forma itaque Mundi eſt ordo, ſeu ordinata ſeries corporum naturalium.

XI.

Notandum tamen hic, ut numerus eſt duplex, unus numerans, ſeu, quo numeramus; alter numeratus, qui nihil aliud eſt, niſi res ipſæ numeratæ: ita etiam duplicem eſſe ordinem, ordinantem, qui eſt accidens, & mutua ratio partium inter ſe, ſeu, ut Auguſtinus definit de civit. Dei l. 19. cap. 13. Parium, diſpariumque rerum, ſua cuique loca tribuens diſpoſitio; & ordinatum, qui nihil eſt, niſi res ipſæ aptæ diſpoſitæ; & talis eſt mundus. Corpora enim naturalia, ut aptè diſponuntur, & participant conditionem unius primi principii, ſeq; mutuò perficiunt, & fovent, unum quid ordinatum, quod Mundus appellatur, conſtituunt.

XII.

Efficientem Mundi cauſſam quod attinet, etſi Epicurei in eum inciderint furorem, ut pulcerrimum hoc Mundi theatrum cæco atomorum confluxu genitũ eſſe affirmaverint: tamen omnes ſaniores Philoſophi in hoc conſpirant, Mundum hunc à Deo opt. max. tanquam uno & primo principiorum omniũ principio pendere.

dere.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

dere. Nam, ut Auguſtinus de civit. Dei l. 11. cap. 4. ait, Mundus ipſe ordinatiſsima ſua mutabilitate & mobilitate, & viſibilium omnium pulcerrima ſpecie quodammodo tacitus, & factum ſe eſſe, & non niſi à Deo, ineffabiliter atque inviſibiliter magno, & ineffabiliter, atque inviſibiliter pulcro, fieri ſe potuiſſe, proclamat. De modo tamen cùm variæ ſint ſententiæ, de his paulò plura.

XIII.

Finis agens ad agendum movet. Nihil verò ante Mundum præter Deum fuit, Nihil itaque Deum ad productionem Mundi, ſed ipſe ſeipſum movit, atque ideo mundum creavit, quòd infinitam ſuam bonitatem communicare voluit. Quod pulcrè his expreſsit Auguſtinus de civit. Dei l. 11. cap. 21. Tria quædam, maximè ſcienda de creatura nobis, oportet rimari, quis eam fecerit, per quid fecerit, quare fecerit. Deus dixit, inquit: Fiat lux; & facta eſt lux: & vidit Deus lucem, quia bona eſt. Si igitur quærimus, quis fecerit, Deus eſt. Si, per quid fecerit: dixit; Fiat, & facta eſt. Si, quare fecerit: quia bona eſt. Nec auctor eſt excellentior Deo, nec ars efficacior Dei verbo, nec cauſſa melior, quàm, ut bonum crearetur à bono Deo. Aliam quoq; rationem Plato non reddit, cur Deus Mundum condiderit, niſi quia bonus eſt. Bonitatis enim proprium eſt, ſeſe communicare. Atque hic Finis eſt creationis Mundi.

XIIII.

Mundi autem jam conſtituti atque exſiſtentis quíſnam *Finis* ſit, pulcrè docet Hermes Triſmegiſtus in libro de pietate & Philoſophia. πρῶτον, inquit, ὁ θεὸς, δεύτερον ὁ κόσμος, τρίτον ὁ ἄνθρωπος. ὁ κόσμος διὰ τὸν ἄνθρωπον: ὁ δ᾽ ἄνθρωπος διὰ τὸν θεόν. Id eſt. Primum Deus, ſecundum Mundus, tertium Homo. Mundus propter hominem: Homo verò propter Deum. Cùm enim omnis finis bonus ſit, & ejus, cujus eſt finis, perfectio, Deus autem ſit ultimum & perfectiſsimum: omnium rerum finis Deus eſt, atq; omnia propter illud unum ſunt, quod non eſt propter aliud, præter ſe: omneſq; res opus habent Deo, & ut ſint, & ut bene ſint.

XV.

Homo itaque propter Deum: Mundus propter hominem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

factus eſt. Quomodo autem rerum omnium ſpecies propter hominem factæ ſint, non ita planum. Nam veritatis hoſtes eos, qui volunt ad hominis uſum facta omnia, appellat Scaliger. Quam enim ex pulicibus, quam ex cimicibus homo utilitatem percipit? Ridiculum profectò eſt dicere: Pulices creatos ad inutilem hominis ſanguinem ſugendum; Cimices, ut noctu ex importuno ſomno excitent nos ad preces fundendas.

XVI.

Neque etiam ob varietatem tantùm, & ornatum, atque ut nobis admirationem cieant, ſpecies quaſdam creatas eſſe, concedit Scaliger: ſed omnia ob certum finem effeciſſe Deum ſtatuit. Varietas autem, & nudus ornatus finis non eſt, nec univerſi perfectio, ſed via ſaltem ad perfectionem: Ex variis enim ſpeciebus ordinatè diſpoſitis univerſi perfectio exſurgit.

XVII.

Ipſe itaque Scaliger ita ſtatuit: Hominem eſſe μικρόκοσμον, & tanquam regulam ac menſuram cæterorum animalium, imò ipſorum omnium principem. Non autem futurum principem niſi ſit talis. Quippe in medio. Non potuiſſe autem eſſe medium, niſi inter extrema. Igitur extrema facta eſſe, ut eſſet medius. Extremorum autem, & eorum, quæ medium inter, & extrema, ſunt ſita, ſi deeſſet aliquid, daretur in formis vacuum. Quod longè abſurdius eſt, quàm ſi eſſet vacuum ſine corpore. Cùm enim Deus opt. ſui ſit plenus, & mundus, ut Platonici aiunt, ſit Dei ſtatua, ipſe etiam erit plenus, nec in ſpeciebus, nec in Quantitate ullum defectum admittet. Quapropter ſi etiam minimum quippiam in mundo deficeret: Vniverſum jam ampliùs non eſſet univerſum, & Mundus deſineret eſſe Mundus, id eſt, pulcer, ordinatus, & perfectus.

XVIII.

Atq; hactenus Mundi naturam è ſuis cauſis cognovimus: reſtant jam præcipuæ ejus affectiones videndæ, & controverſiæ, quæ de iis agitantur, diſcutiendæ. Primo autem loco occurrit *Æternitas*; quæriturq; : *An Mundus hic ſit æternus, nec ne.*

XIX.

Quæſtio hæc multorum diſputationibus variè agitata eſt, variæq; Philoſophorum de ea fuerunt ſententiæ; aliis Mundum ortum

tum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

tum eſſe, ſimulq; interiturum affirmantibus; aliis genitum eſſe, ſed nunquam periturum ſtatuentibus; nonnullis deniq; ipſum neque initium habuiſſe, neque finem habiturum aſſerentibus.

XX.

Ex tanta itaque opinionum varietate ut nos expediamus; illud primò advertendum: Non hîc præcipuam quæſtionem eſſe: An Mundus à Deo productus ſit: ſeu, An Deus ſit Mundi cauſſa. Etſi enim nonnullorũ tantus furor fuerit, ut Mundum hunc caſu exſtitiſſe, aſſerere auſi ſint: tamen omnes ſaniores Philoſophi, Deum Mundi opificem eſſe; conſentiunt: unde pulcrè & piè auctor libri de Mundo cap. 6. ait: ἀρχαῖος τις λόγος καὶ πάτριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν συνέστηκεν. οὐδεμία δὲ φύσις, αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας, id eſt, Verus ſermo eſt, à majoribusque proditus inter omnes homines, univerſa tum ex Deo, tum per Deum conſtituta eſſe: nullamq; naturam ſatis inſtructam ad ſalutem eſſe poſſe, quæ, citra Dei præſidium, ſuæ ipſa demum tutelæ permiſſa ſit. Ipſum quoque Ariſtotelem, Deum opt. max. eſſe mundi conditorem agnoviſſe, & quod mente cognovit, verbis effatum eſſe, graviſsimi Philoſophi ſtatuunt. Certè ſi Mundus à Deo non eſſet, à ſeipſo eſſet: quod abſurdum eſt. Finitum enim entium primum eſſe non poteſt, & omne finitum ab alio pendet; nec dantur plura prima, infinita, æterna.

XXI.

De hoc itaque quæſtio eſt: An Mundus ab æterno, an verò initio temporis ſit productus. Antiqui Philoſophi celebriores omnes, Mundum initium habuiſſe ſtatuebant; primus Ariſtoteles Mundum hunc æternum eſſe ſtatuit, ut ipſe teſtatur 1 de cœlo. c. 10. t. 102.

XXII.

Nos nihil moveat, quid hic, vel ille Philoſophus de hac quæſtione ſenſerit, cùm ex religionis noſtræ inſtitutis edoceamur: Mundum hunc à Deo opt. max. in principio creatum eſſe. Cui enim tutiùs credamus, quando Mundus factus ſit, quàm qui illum fecit, Deo?

XXIII.

An tamen, præter veritatem divinitus revelatam, etiam naturalibus rationibus, Mundum æternum non eſſe, firmiter evinci poſsit, plurimi dubitant. Iul. C. Scaliger exerc. 61. ſ. 6. ſcribit: ſal-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

tem religione ſibi perſuaderi: Mundum cœpiſſe, atq; finem incendio habiturum. Idem tamen ex eo, Quod Deus eſt Mundi cauſſa efficiens, omnino eum habere initium, nec eſſe æternū, exerc. 77. ſ. 5. concludit. Omne enim quod fit, ſua cauſſa efficiente poſterius eſt; & nullum, quod factum eſt, cum effectore ſuo coævum eſt. Hac enim ratione factum non eſſet.

XXIIII.

Hoc argumento etiam alii utuntur, eodemq; probari dicunt: *Mundum ab æterno eſſe non potuiſſe*; ſtatuuntq; aliquid eſſe factū, & ſimul eſſe æternum, implicare contradictionem. Quod enim factum eſt, aliquando non fuit. ſoliusq; Dei propriam duratione͂ eſſe æternitatem, nec creaturā creatori coæternā eſſe poſſe, ajunt. Vtut ſit, ſive Mundus ab æterno eſſe potuit, ſive non: hoc nobis perſuadet ſacrarum literarum auctoritas: Mundum hunc ab æterno non eſſe.

XXV.

Quanquam etiam rationes illas, quæ ab Ariſtotele, ejuſq; ſectatoribus pro æternitate mundi ſtabilienda afferuntur, ingenii acumen nullum ſolvere poſſet: Dei tamen, affirmantis, Mundum hunc à ſe in initio temporis eſſe factum, auctoritas nobis ſacroſancta eſſe deberet. Verùm illa, quæ pro aſtruenda Mundi æternitate facere videntur, talia non eſte ſtatuimus, quæ humanum ingenium ſolvere & refutare non poſsit: Nec malè à quodam dictum putamus: Nullam rationem, quæ contra fidem noſtram adducitur, veram eſſe poſſe: quia vero veritas non repugnat. Quamvis enim res fidei ſupra naturalem ordinem ſint, non tamen eſſe contra ipſum. Nam & hoc loco ii, qui pro Mundi æternitate pugnant, duobus præcipuè falſis fundamentis utuntur: uno, Creationem eſſe impoſsibilem, & nihil è nihilo, etiam à prima cauſſa, fieri poſſe: altero; Deum ex neceſsitate Naturæ agere.

XXVI.

Non autem eſſe impoſsibilem creationem, & poſſe aliquid à prima cauſſa ex nihilo produci, etiam rationis noſtræ lumine agnoſci poteſt Nam quale eſt Eſſe rei, talis etiam ejus operatio: Deus autem immortalis cùm ſecundum ſuam eſſentiam à nullo dependeat, nullaq; re externa ad Eſſe indigeat; nihil etiam externum, quod in agendo ipſi præſupponatur, requirit. Deinde Deus eſt cauſſa omnium rerum, nihilq;, pręter Deum, habet Eſſe à ſe, ſed omnia à Deo dependent. Et revera ii, qui negant creationem,

atq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

atq; aliquid ex nihilo à Deo produci impoſsibile eſſe ajunt; concedunt tamen Deum Mundi cauſſam efficientem eſſe, (Nam ut concedant neceſſe eſt) ſibi ipſi contradicunt. Si enim Deus eſt efficiens cauſſa Mundi, certè ex nihilo eum produxit. Nam præter Deum & mundum nihil eſt, ex quo producere potuiſſet. Plures in hanc ſententiam alii rationes afferunt. Et profectò, qui Deum aliquid è nihilo producere poſſe negāt, ii negant, Deum eſſe Deum, id eſt, immenſæ poteſtatis & perfectionis. XXVII.

Deum quoq; liberè, nec ex neceſsitate Naturæ agere, & liberrimè hunc Mundum produxiſſe, rationi humanæ contrarium non eſt. Cùm enim Deus ſit Ens perfectiſsimū, à nullo dependens, nullius indigum, ſibi ipſi ſufficiens; ἀυτεξούσιος, ἀυτάγαθος, & (quam vocem pulcrè excogitavit I. C. Scal. ex. 365. ſ. 2.) ἀυταυτὸς; nullam etiam creaturá Dei voluntas neceſſariò appetet, nullāq; neceſſariò producet, nec ulla re cogetur ejus poteſtas: ſed ipſe, ut ſummum bonum, illud, quod optimum eſſe per Sapientiā novit, etiam liberrimè vult: potuiſſetq;, ſi voluiſſet, Mundum hunc, vel longè antè producere, vel pòſt, vel planè non: idem tamē ſemper, quod optimum eſt, agit. Neque, quia Mundum in temporis initio produxit, ipſius voluntas immutata eſt: Ab æterno enim voluit Mundum producere tunc, quando produxit. XXVIII.

Vt mundum originem habuiſſe, è ſacris literis conſtat: ita eædem ſolæ nobis perſuadent, Mundum hunc interiturum; & nulla philoſophica ratio ad evincendum Mundi interitum ſatis firma eſt. Nam etſi verum eſt, quod à Scal. ex. 61. ſ. 5. & ex 307. ſ 20. demonſtratur: Omnes res ex eo, quòd nō habent cauſſam eſſendi à ſe, ſed dependent ab alio, eſſe ex ſe mutabiles, & corruptibiles; non corrumpi autem, quia Deus non vult: tamē nec illud falſum eſt; Mundum cum eo, quem nunc habet, communi & ordinario Dei concurſu, ſibi ipſi relictum, perpetuò durare poſſe, nec ſpontè ad interitū vergere: Interiturū autem libero opificis nutu, quando nimirum is ei ordinarium hunc concurſum ſubtrahet, eumq; in meliorem ſtatum perducet. XXIX.

Hæc de quæſtione: An mundus æternus ſit. Non autem minùs ferè controverſum eſt: *An Mundus hic unus ſit.* Nam & hîc multis modis Philoſophi diſſentiunt, ut videre eſt apud Ioan. Fr. Picum Mirand. in exam. vanit. doct. gent. l. 1. cap. 10. Alii enim

Mundum

Mundum unum ſtatuerunt, alii multos; & hos vel ſimiles vel differentes. Aliqui enim in ea fuerunt opinione, dari Mundos, præter hunc, alios, in quorum aliquibus neq; ſit Sol neq; Luna; in aliis eſſe Solem & Lunam, ſed majores, quàm in noſtro: in nonnullis etiam plures eſſe Soles: eſſe etiã aliquos Mundos animalibus, plantis, & omni humore deſtitutos: Et Metrodorus ajebat: Tam abſurdum eſſe, unum tantùm dari mundum; quàm ſi in ampliſsimo agro unica tantùm ſpica produceretur. XXX.

Nos, in hac opinionum varietate, unicum quidẽ eſſe Mundum credimus, rationibus tamen, niſi religionis noſtræ ſancita nobis ſuccurrant, è Philoſophia petitis firmiter id probari non poſſe ſtatuimus. Certum enim eſt, Deum opt. max. plures Mundos efficere & poſſe, & potuiſſe: An verò effecerit plures, nécne, quia hoc neq; ſenſus, neq; ratio nos ſatis edocet; ſolus Deus de ſua voluntate conſulendus eſt. Nam quæ ab Ariſtotele, & aliis paſsim pro unitate Mundi afferũtur rationes, non tales ſunt, ut certò id evincant: Quod, præter alios, monſtrat Plutarchus in libro de defectu oraculorum, & Ioan. Fr. Picus Mirand. in exam. vanit. doct. gent. l. 6. c. 9. qui tandem ita concludit: Certè, (ut mihi videtur) ſi diverſæ exiſtimarentur ſpeciei qui plures afferentur mundi, nihil omninò Ariſtotelis rationes haberent ponderis, quia & diverſa eſſet terræ, aquę & cæterarum partium ſpecies & natura. Si ejuſdem, tunc ſibi illæ ipſæ partes convenirent, nec ſuum egrederentur Mundum, ſua media quæcunque gravia corpora peterent, & quæ levia ſunt ſuperiora conſcenderent, & idem in cæteris judicium proportione pari. XXXI.

Mundum hunc etſi unum eſſe credimus, eundem tamen *Perfectum* eſſe exiſtimamus, & quidem perfectione, quæ in creaturã cadit. A perfecto enim artifice, ad perfectum exemplar eſt formatus: eidemq; nihil deeſt, neq; in abſolutione & perfectione rerum, ex quibus componitur; neq; in varietate, omnes enim entiũ gradus continet: neque in ordine. In tanta enim rerum diverſitate inſignis ordo apparet, resq; ſingulæ ſuis locis convenienter ſunt diſpoſitæ: quas tandem omnes cœlum includit, quod cùm Sphæricum ſit, Mundi etiam totius *Figura* ſeu Forma accidentalis ſphærica reſultat. *Hæc de Mundo in genere.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 197 [19,-131 4°]